

den. Sedert het midden der 13e eeuw heeft het Johanniter Convent te Utrecht onafgebroken gelegenheid geboden om aan zieken een onderkomen en doelmatige verzorging te verschaffen. Bekend was bijzonder in Utrecht het ziekenhuis van St. Catharijne, waarin zeer veel personen verpleegd geworden zijn en dat in zijn tijd een groote beroemdheid bezat. De toen bestaande gasthuizen waren echter in hoofdzaak bestemd voor de vreemdelingen, die zwaar ziek waren. Voor de burgerij, behalve voor de zeer armen, was in de middeleeuwen haast geen ziekenhuis noodig. Niemand, die eigen huis en hof had, wenschte destijds opgenomen te worden in zulk een inrichting en de middeleeuwsche opvattingen over ziekenverpleging maakten die ook niet zelden begeerlijk. De toestanden in de ziekenhuizen in de middeleeuwen en nog vele jaren daarna, eigenlijk tot aan het midden der 19e eeuw, waren over het algemeen zeer treurig. Wanneer men daarover in geschiedenisboeken leest, hetzij zij handelen over de ziekenhuizen in het buitenland of over de toestanden in Nederlandsche gasthuizen, wordt men steeds getroffen door de ellendige toestanden, welke in deze inrichtingen heerschten. Het aantal patiënten, dat in de ziekenhuizen opgenomen werd, was over het algemeen veel te groot en daar men toen geheel onbekend was met de wijze waarop met name bacterieele ziekten van den eenen mensch op den anderen overgingen, geschiedde het niet zelden, dat juist in de ziekenhuizen ernstige ziekten als kraamvrouwenkoorts, belroos, om van de andere besmettelijke ziekten, zooals typhus, vlektyphus enz. maar niet te spreken, gemakkelijk van den eenen patiënt op den anderen patiënt overgingen, waardoor het sterftepercentage van de in het ziekenhuis opgenomen patiënten onrustbarend hoog was. Wanneer men bovendien leest, dat in de 16e, 17e en 18e eeuw voor de z.g. openbare gasthuizen gewoonlijk slechts zij zich beschikbaar stelden, die voor geen ander eerlijk vak te gebruiken waren, zoodat het niet zelden voorkwam, dat prostituées en alcoholisten bij voorkeur in de ziekenhuizen als hulpkrachten konden worden gevonden, dan behoeft het niet te verwonderen, hoe ellendig de toestanden waren in de z.g. gasthuizen en dat nog langen tijd de schrik om opgenomen te moeten worden in een dergelijke inrichting heeft nagewerkt.

De tijd, die ligt tusschen 1650 en 1850 wordt wel genoemd het donkere tijdperk van de ziekenverpleging in Nederland, omdat toen de verpleging tot het allerlaagste peil daalde.